

Hyvä kuntapäättäjä,

Vuonna 2022 yleisissä kirjastoissa oli 41 miljoonaa käyntiä ja yli 80 miljoonaa lainaa. Kirjastojen tapahtumiin osallistui 1,4 miljoonaa kuntalaista. Ja mikä parasta ja kirjaston käyttö on ilmastoystävällistä. Käynnistä kirjastossa kävellen tai pyörällä muodostuu ilmastopäästöjä alle 1 kg CO₂e, mikä vastaa yhden makeispussin päästöjä.

Kirjastosta löytyy aina tutkittua tietoa, myös ilmastonmuutoksesta ja ilmastotyöstä. Kirjastot pyrkivät vähentämään kuntalaisten huolta maailman tilasta, nuorten ilmastoahdistusta ja vanhempien huolta lastensa tulevaisuudesta sekä edistämään lukemista ja lukutaitoa kaikissa muodoissaan, myös informaatio ja -ympäristölukutaitoa.

Kirjastoissa ympäri Suomen on ekotukitoimintaa, ilmastokirjanäyttelyitä ja -lukupiirejä, pörräishotelleja ja kirjastopuutarhoja. Suomalaiset kirjastot vievät näin kestävä kehityksen muutosta eteenpäin, kannustavat kuntalaisia ympäristötoimintaan sekä antavat työkaluja käsitellä ilmastonmuutokseen liittyviä tunteita. Lisäksi kirjastot tarjoavat keskustelufoorumia, jolla tavoittaa laajasti kuntalaiset.

Ympäristötyö kirjastoissa on monipuolista. Lapissa Rovaniemen, Sompion ja Enontekiön kirjastojen ympäristöhankkeessa kehitetään koululaisille suunnattuja ympäristötoivon työpajoja, joissa käsitellään ympäristökysymyksiin liittyviä tunteita, nostetaan esille rohkaisevia esimerkkejä ympäristönsuojelun saavutuksista ja innostetaan koululaisia arjen pieniin ekotekoihin. Samaa teemaa nosti esiin 2022 myös kansallinen projekti Nuoret ja ympäristötunteet. Lahden kaupunginkirjastossa on kehitetty tavaralainausta systemaattisesti kohti jakamistaloutta ja Helsingin kaupunginkirjaston ja kansalaisjärjestöjen Kirjastosta aktivistiksi –kampanja on kerännyt suuren somesuosion. Kuopiossa järjestetään Ilmastolukupiiriä yhdessä Luonnontieteellisen museon kanssa.

Kirjastojen ympäristötyö on matalan kynnyksen toimintaa, johon kaikki ovat tervetulleita mukaan. Kirjastoissa osallistuminen on helppoa ja lisää kuntalaisten osallisuuden kokemusta. Yhteistyö kunnankirjaston kanssa on hyvä lähtökohta, kun haluat tukea kuntalaisten resilienssiä eli muutoskyvykkyyttä. Kirjastoammattilaiset ympäri Suomen ja Suomen Kirjastoseura kertovat sinulle mielellään lisää kirjastojen ympäristötyöstä, ympäristötavoitteistaan ja tavoista kohdata kuntalaisia.

Tervetuloa kirjastoon ja tekemään parempaa ja kestävämpää tulevaisuutta!

Tietoa ja esimerkkejä kirjastojen ympäristötyöstä löydät Vihreä kirjasto -sivuilta:
www.kirjastot.fi/vihreakirjasto

Somessa löydät kirjastojen ympäristötekoja esimerkiksi aihetunnisteen #vihreakirjasto alta.

Mikä on Yleisten kirjastojen ympäristötyö näkyväksi ja teräväksi -hanke?

Hanke on Helsingin kaupunginkirjaston hallinnoima ja opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama kansallinen tutkimus- ja koulutushanke (v. 2023), jonka tarkoituksena on edistää kirjastojen ympäristötietoisuutta, hiilineutraaliutta ja jakamistaloutta. Hankkeen taustatietona toimii *Yleisten kirjastojen ympäristötietoisuus 2020-luvulle* -hankkeen (2020–2021) suorittama kyselytutkimus, hiilijalanjälkimittaukset ja SDG-tavoitteiden kartoitus.

Hanke tukee opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2030 tavoitteita edistää kestävä kehityksen toimenpiteitä, kuten ilmastonmuutoksen hillintää, ympäristötietoisuuden lisäämistä sekä hiilineutraaliutta tukevan toimintaympäristön ja sitä tukevien arjen ratkaisujen edistämistä. Hanke edistää myös opetus- ja kulttuuriministeriön strategian pyrkimystä uudistaa yhteiskuntaa luovalla, tutkivalla ja vastuullisella tavalla. Lisäksi hanke edistää kansallisia ja kunnallisia ilmasto- ja hiilineutraaliustavoitteita sekä on kirjastolain hengenmukainen.

Hankkeen kumppanikirjastot:

- [Kuopion kaupunginkirjasto](#)
- [Lahden kaupunginkirjasto](#)
- [Rovaniemen kaupunginkirjasto](#)
- [Turun kaupunginkirjasto](#)
- [Vaasan kaupunginkirjasto](#)

Miksi hanke on käynnistetty?

Kansallinen hanke pyrkii terävöittämään yleisten kirjastojen ympäristötyötä, tuottamaan uutta tietoa kirjastojen ympäristötietoisuudesta sekä luomaan yhteisiä materiaaleja ja toimintatapoja.

Hake suorittaa asiantuntijakumppanin avustuksella yleisten kirjastojen hiilijalanjälkimittauksia, määrittää kirjastoille soveltuvia toimenpiteitä ja tukee mittausten seurantaa sekä etsii keinoja edistää kirjastojen jakamistaloutta ja SDG-tavoitteiden toteuttamista.

Hiililaskelmien avulla toimialan ilmastovaikutuksen saadaan näkyviksi ja kirjastot voivat paremmin vastata kuntien asettamiin ilmastotavoitteisiin. Laskennan johdosta ilmastotyön resurssit, päästöjen vähentäminen ja kustannussäästöjen kohdentaminen tehostuu. Tavoitteena on tuottaa ympäristöindikaattoreita valtakunnalliseen yleisten kirjastojen tilastoon.

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen myötä kirjastot voivat laajentaa ympäristötietoisuuttaan ja vahvistaa mielikuvaa ympäristötietoisesta ja -ystävällisestä toiminnastaan. Hankkeen tavoitteena on myös

tarjota kuntalaisille keskustelufoorumi, jossa yhdessä asiantuntijoiden kanssa perehdytään ympäristöön liittyviin teemoihin, kuten hiilijalan- ja -kädenjälkeen sekä jakamistalouteen. Yleisten kirjastojen ympäristötyön terävöittäminen tuo kirjastojen ympäristötyön näkyväksi myös asiakkaille, kuntalaisille ja kunnan päättäjäille.

Hankkeen toteutus ja jalkautus

Hankkeen taustatietona toimii *Yleisten kirjastojen ympäristötietoisuus 2020-luvulle* -hankkeen suorittama kyselytutkimus, hiilijalanjälkimittaukset ja SDG-tavoitteiden kartoitus.

Hankkeessa mitataan kumppanikirjastojen hiilijalanjälkiä sekä kartoitetaan soveltuvia toimenpiteitä sen pienentämiseksi. Nämä toimenpiteet toteutetaan yhdessä asiantuntijakumppanin kanssa.

Systemaattisen muutoksen työkaluja käyttäen syvennetään tietoisuutta jakamistaloudesta sekä kirjastojen hiilikädenjäljestä ja SDG-tavoitteista. Työpajatyöskentely toteutetaan asiantuntijakumppanin kanssa. Hankkeessa parannetaan kirjastojen ympäristötyöstä tiedottamista, aktivoidaan kuntalaisia ympäristöasioiden äärelle sekä tuodaan ympäristönäkökulma kokoelmatyöhön.

Kumppaneiden tehtävänä on osallistua hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen, toteuttaa alueelliset koulutukset, testata, kehittää ja ottaa käyttöön uusia käytäntöjä ja työtapoja sekä jalkauttaa niitä kirjastoihin.

Kirjastot-fi sivujen Vihreä kirjasto -sivustoa sekä materiaalipankkia voi vapaasti käyttää tietolähteenä. Hanke päivittää sivustolle uutta materiaalia ja artikkeleita.

Kumppanikirjastot sekä webinaarien osallistujat jalkauttavat hankkeen tuloksia omissa verkostoissaan. Hankkeen tulosten ja raporttien esittelyä jalkautetaan myös kansainvälisesti kirjastoalan eri foorumeilla.